

Autor: Katarzyna Kajdan

Promotor: prof. dr hab. Lesław Kulmatycki

Praca doktorska

„Zmiany siły związku między indywidualnymi cechami osobowości zawodnika a jego aktualną skutecznością sportową w przebiegu kariery zawodniczej”

STRESZCZENIE

Wstęp

Osobowość stanowi szeroko eksplorowany obszar badań w kontekście efektywności aktywności fizycznej i sportowej. Dotychczasowe badania prowadzone w perspektywie psychologii różnic indywidualnych, dotyczyły zarówno wyodrębniania cech osobowości wyróżniających sportowców, jak i cech charakterystycznych dla przedstawicieli poszczególnych dyscyplin. Szukano również różnic osobowościowych pomiędzy mistrzami sportu a osobami uprawiającymi sport amatorsko. Osobowości wydawała się stanowić istotny czynnik talentu sportowego, stanowiący o możliwości selekcji i przewidywania przyszłych zachowań. Dorobek badań w tym zakresie pokazuje nietylko wielość perspektyw w tym obszarze, ale także przynosi sprzeczne doniesienia, które czynią zagadnienie osobowości w sporcie i jej związków ze skutecznością zawodniczą wciąż atrakcyjnym i aktualnym zagadnieniem badawczym.

Cel pracy i zagadnienia badawcze

Celem poznawczym pracy była analiza siły i kierunków zależności między wskaźnikami indywidualnych cech osobowości zawodnika, a wskaźnikami sportowej skuteczności.

Realizacja powyższego celu badawczego może wzbogacić zasób wiadomości na ten temat przyczyniając się do wdrożenia *celów praktycznych*, takich jak: diagnoza osobowości zawodnika, prognozowanie skuteczności sportowej, skuteczna selekcja czy planowanie oddziaływań psychologicznych związanych z działalnością sportową.

Realizacja celu poznawczego oraz praktycznego pracy w obrębie podjętego problemu wymaga udzielenia odpowiedzi na następujące *pytania badawcze*:

- Jaki jest związek między indywidualnymi cechami osobowości zawodnika, a jego skutecznością sportową i jaki jest kierunek tych zmian?
- Czy zmienne: płeć, dyscyplina, staż i poziom sportowy różnicują grupy między sobą pod względem siły związku między indywidualnymi cechami osobowości a skutecznością sportową?
- Czy osiągnięty przez zawodnika poziom sportowy staje się relatywnie niezależny od jego indywidualnych cech osobowości?
- Czy istnieje zróżnicowanie, i o jakim charakterze, w zakresie indywidualnych cech osobowości między zawodnikami reprezentującymi różne dyscypliny sportowe? (wg. przyjętego kryterium) ?
- Czy indywidualne cechy osobowości są istotnymi predyktorami skuteczności sportowej?
- Czy profile osobowościowe sportowców o różnym poziomie skuteczności różnią się ? Jaki jest poziom wybranych cech osobowości u zawodników o różnym poziomie skuteczności sportowej?

Materiał i metody badań

Materiał do niniejszej pracy stanowią dane uzyskane w wyniku wieloletniej pracy pracowników Zakładu Psychologii AWF we Wrocławiu. Autorka niniejszego opracowania uczestniczyła w procesie zbierania materiału badawczego przez okres czterech lat.

Zastosowano procedurę badawczą *ex post facto*. Dobór próby miał charakter celowy i był dokonany na zasadzie dostępności respondentów. Dane były zbierane wśród studentów pierwszego roku studiów dziennych, studiów zaocznych oraz studiów podyplomowych na Akademii Wychowania Fizycznego, w toku zajęć z Psychologii Ogólnej.

Badania były prowadzone w latach 1982- 2012 i objęły grupę 5 362 osób, w tym 3085 mężczyzn i 2277 kobiet, w wieku 19-25 lat, trenujących w 34 dyscyplinach sportowych. Do analizy zostaną wybrane dane osób, które zawierają komplet wszystkich 9 kwestionariuszy osobowości i zawierają wszystkie dane społeczno – demograficzne, które były podawane przez uczestników badania każdorazowo przed rozpoczęciem badania właściwym narzędziem badawczym.

Zakres przeprowadzonych badań obejmował pomiar cech osobowości następującymi narzędziami badawczymi: KT-134, MPI, R-60, D-48, JT-100, Test Couve, IPSA 83, BD-100.

Uzyskane wyniki zostały poddane analizie statystycznej przy użyciu programu PASW Statistics 21 na licencji Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Wnioski

Uzyskane w pracy wyniki pozwalają skonstruować ogólne wnioski stanowiące odpowiedzi na pytania badawcze:

1. Nie zidentyfikowano związków między indywidualnymi cechami osobowości zawodników a ich skutecznością, co równocześnie uniemożliwia wskazanie kierunku zmian.
2. Zmienne niezależne: płeć, dyscyplina, poziom sportowy nie różnicują grup między sobą pod względem siły związku między cechami osobowości zawodników a ich skutecznością sportową.
3. Wraz ze wzrostem długości stażu zawodniczego rośnie skuteczność sportowa zawodników. Związek ten jest niezależny od indywidualnych cech osobowości zawodników. Korelacja jest słaba, ale istotna statystycznie.
4. Rodzaj uprawianej dyscypliny nie różnicuje badanych grup pod względem skuteczności sportowej.
5. Brak zróżnicowania struktury osobowości w badanej grupie uniemożliwia potwierdzenie roli czynników psychicznych w optymalizacji wyników sportowych.

W toku analizy uzyskano wyniki na poziomie tendencji statystycznej i choć nie możemy na ich podstawie wysuwać wniosków, to jednak wskazują one na pewne zależności, które w innych warunkach mogłyby być istotne statystycznie i wnieść nową jakość w obszar badań nad osobowością.

Wrocław, dn. 22. 08. 2016r.

Katarzyna Hajdau